

Rigsdagstidende.

1860. Forhandlingerne paa Folkethinget. № 24.

Ellevte Sæstion.

14de Møde.

Torsdagen den 5te Januar Kl. 1.

(Fortsat.)

Fallesen (fortsat): Denne Paragraph har til Overskrift: „Om hvorvidt de, der ere fødte paa Bornholm, ere værnepligtige;“ det Spørgsmaal, der her foreligger i Form af Overskrift, kan besvares med et bestemt og afgjørende Nei; de ere ikke værnepligtige saaledes som Kongerigets øvrige Beboere, thi ellers vilde jo denne særlige Paragraph ikke findes i Loven. Men selv den Værnepligt, man har troet at kunne paalægge dem gennem denne Paragraph, rammer dem ikke; man har jo i saa Henseende Erfaring for sig, idet denne Paragraph omtrent ordret findes i Loven af 12te Februar 1849; efterseer man imidlertid Listen over Hærens Mandstaber, vil man finde, at der i de forløbne 10 Aar ikke har været een, ja maaskee een Bornholmer i Hæren, og denne Paragraph skaffer altsaa ikke Hæren nogen Tilvæxt, og da Udskrivningen til Flaaden nu skal ordnes paa samme Maade som til Hæren, vil det altsaa heller ikke i Fremtiden skaffe Flaaden nogen Matros. Naar denne § saaledes ikke skaffer os nogen Støtte for Krigsvæsenet, hvad gjør den saa? Den siger til de Bornholmere, der havde lyst til at komme over og see, hvorledes det staaer til med vort Agerbrug, Fabrikdrift, kort sagt, som havde lyst til at uddanne sig eller maaskee til at more sig: „Tag Jer i Agt, kom ikke herover, thi saasnart I komme her og opholde Jer her en kort Tid, saa tage vi Jer i Naffen og

fætte Jer ind i Rekruttskolen.“ Det synes Bornholmerne ikke om, og derfor blive de herfra. Hvis man i det Helé ønsker, at Bornholmerne med Hensyn til Værnepligten skulde stilles paa en særlig Maade, saa er det jo langt bedre at opstille dem mellem Grønlandere, Islandere og Færinger, thi man risikerer da ikke at isolere dem, saaledes som man gjør ved at stille dem i § 3; det er nemlig Sagen, at denne § isolerer $\frac{1}{50}$ af Kongerigets Beboere, den formindsfker de Elementer, hvoraf det fælles Rige skal søge Støtte og Næring, den skaber i en Stat, der allerede er uheldig stillet paa Grund af de mange Statsdele, hvoraf den bestaaer, en egen lille bornholmsk Stat, der dog forøvrigt ikke er saa ganske lille, da den har et Indvaanerantal af omtrent $\frac{2}{3}$ af Hertugdømmet Lauenborg. Ogsaa med Hensyn til Bornholm selv er Bestemmelsen uheldig, thi jeg troer, at man uden at gaae Bornholmerne for nær, hvad jeg nødig vilde, kan sige, at de enkelte Henseender staae Decennier tilbage i Udvikling. Man behøver f. Ex. neppe at være nogen god Agerbruger for at see, at Agerdyrkningen der staaer noget tilbage, der findes ikke noget rationelt Agerbrug, der findes tildeels ikke gode, nyere Avlsredskaber, og det er ogsaa bekjendt, at den Sæd, der voxer paa Bornholms Jordbund, veier 8 a 10 Pund mindre pr. Tønde end den samme Sæd paa aldeles tilsvarende Jord i Sverrig. Med Hensyn til den Tænkemaade, der kan udvikle sig i en saadan isoleret Tilstand, vil jeg just i Henseende til Agerbruget anføre et Exempel. En Mand herovrefra købte sig for et Par Aar siden noget Jord derovre; han